

УДК: 614.2:336.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.64>

СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ

Музика-Стефанчук О.А.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
провідний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України

Стефанчук М.О.,

доктор юридичних наук, професор,
старший науковий співробітник,
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака
НАПрН України,
Заслужений юрист України

Якимчук Н.Я.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фінансового права
Науково-навчальний інститут права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Музика-Стефанчук О.А., Стефанчук М.О., Якимчук Н.Я. Система охорони здоров'я в умовах цифровізації та реформування фінансування.

Статтю присвячено питанням цифрової економіки, яка є своєрідним трендом сучасної економіки та управління. Шлях до цифрової економіки пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, яка створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

Доведено, що цифрову економіку опосередковує цифровізація, яка означає насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір.

У статті аналізуються положення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України у частині сфери охорони здоров'я та медицини. Підтримується положення про те, що важливим елементом розбудови цифрової медицини є впровадження телесистем для надання дистанційних медичних послуг громадянам та підтримки роботи лікарів, особливо в сільській місцевості.

Саме поняття «охорона здоров'я» розглядається крізь призму системи заходів, спрямованих на збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя.

Також розглядається співвідношення понять «електронна система охорони здоров'я» та «електронна охорона здоров'я».

Ключові слова: цифрова економіка, фінансування, цифровізація, охорона здоров'я, фінансові інструменти.

Muzyka-Stefanchuk O., Stefanchuk M., Yakymchuk N. Health care system in terms of digitalization and reforming financing.

The article is devoted to issues of the digital economy, which is its own trend in modern economics and management. The path to the

digital economy is through the internal market of production, use and consumption of information, communication and digital technologies. The digital economy is based on information and communication and digital technologies, the rapid development and spread of which already affect the traditional (physical-analog) economy today, transforming it from one that consumes resources to one that creates resources. It is data that is the key resource of the digital economy, it is generated and provides electronic communication interaction due to the functioning of electronic and digital devices, means and systems.

It has been proven that the digital economy is mediated by digitization, which means saturating the physical world with electronic-digital devices, means, systems and establishing electronic-communication exchange between them, which in fact provides an integral interaction of the virtual and physical, that is, creates a cyber-physical space.

The provisions of the Concept of Development of the Digital Economy and Society of Ukraine in the area of healthcare and medicine are analyzed. Supported the position that an element of the development of digital medicine is the introduction of a telesystem for providing remote medical services to citizens and supporting the work of doctors, especially in rural areas.

The concept «health care» is considered through the prism of a system of measures aimed at preserving and restoring physiological and psychological functions, optimal working capacity and social activity of a person with maximum biological provision of the individual length of his life.

The set of such concepts as «electronic health care system» and «electronic health care» are considered.

It is argued that the budgetary financing of the health care sector should take into account expenses for the purchase of equipment, software, technical support, etc. Part of the relevant expenses can be covered not by the expense of budget funds, but by the expense of various types of grants, fundraising funds.

Key words: digital economy, financing, digitization, health care, financial instruments.

Постановка проблеми. Цифрова економіка є своєрідним трендом сучасної економіки та управління. Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р [8], розвиток цифрової економіки України полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формуванні потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів

та послуг серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства для їх ефективності, конкурентоздатності та національного розвитку, зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції та благополуччя населення. Шлях до цифрової економіки пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

Мета статті полягає у висвітленні сучасних трендів цифровізації (діджиталізації) сфери охорони здоров'я, зважаючи на зміни у процедурах і стані фінансування цієї сфери.

Виклад основного матеріалу. Цифрову економіку опосередковує цифровізація, яка означає насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливує інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір. Як передбачено у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України, «основна мета цифровізації полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Такий приріст є можливим лише тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та програми, які стосуються цифровізації, будуть інтегровані, зокрема, в національні, регіональні, галузеві стратегії і програми розвитку».

У названій Концепції окреслюються принципи цифровізації, дотримання яких «є визначальним для створення, реалізації та користування перевагами, що надають цифрові технології». Одним із принципів названо такий: «створення переваг у різноманітних сферах повсякденного життя», що передбачає, зокрема, підвищення якості надання послуг з охорони здоров'я. Також саме сфера охорони здоров'я визначена одним із першочергових проектів цифрових трансформацій національного масштабу.

Відмітимо, що у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України виокремлюють сферу охорони здоров'я. Водночас, не зрозуміло з яких причин, цю сферу звужують лише до медицини. Наводимо цитату:

«Сфера охорони здоров'я

Цифровізація медицини є життєвою необхідністю її розвитку та ефективного надання медичних послуг. Медична інформація, що міститься в медичних паперових картках, повинна залишитися в минулому.

Цифрова медицина повинна забезпечувати взаємодію між пацієнтами, медичними працівниками та установами за допомогою інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій. Перехід медичного документообігу в електронний формат – одне з головних завдань цифрової медицини. Створення повноцінної цифрової медичної платформи є важливим кроком до цифровізації медичних та супутніх послуг, а також взаємодії операторів цієї сфери. Цифрова медична платформа – це динамічний набір систематизованих електронних даних про стан здоров'я окремого пацієнта, що забезпечує інформаційний обмін між учасниками процесу виробництва та споживання медичних послуг.

Важливим елементом розбудови цифрової медицини є впровадження телесистем для надання дистанційних медичних послуг громадянам та підтримки роботи лікарів, особливо в сільській місцевості.

Медицина трансформується: періодична діагностика стає онлайн-діагностикою, Інтернет речей дозволяє за допомогою датчиків та сенсорів здійснювати постійний моніторинг стану здоров'я людини, оператори медичних і супутніх послуг та інфраструктури стають учасниками цифрових платформ – усе це впливає на якість, ефективність та функціональність системи медичної допомоги та супроводу громадян».

У будь-якому випадку, цифровізації піддається вся система охорони здоров'я, а не лише медицина. До речі, що розуміється під терміном «медицина», також незрозуміло.

Саме поняття «охорона здоров'я» розглядається крізь призму системи заходів, спрямованих на збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя.

На наш погляд, під поняттям «система охорони здоров'я» можуть розумітися як певні заходи, так і суб'єкти, що задіяні у таких заходах. Йдеться, зокрема, про заклади охорони здоров'я (наприклад, лікарні, поліклініки), органи та організації, які забезпечують регулювання та контроль діяльності таких закладів (наприклад, МОЗ України, НСЗУ, Держлікслужба, Центр громадського здоров'я), навчальні та наукові установи (приміром, НАМН України, національні медичні університети).

Взагалі, заклади охорони здоров'я визначаються таким чином: це юридична особа незалеж-

но від форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, основними завданнями яких є забезпечення медичного обслуговування населення та/або надання реабілітаційної допомоги на основі відповідної ліцензії та забезпечення професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників і фахівців з реабілітації (ст. 3 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі – Основи)). Відповідно до ст. 16 Основ органи публічної влади (органи державної влади та органи місцевого самоврядування) мають сприяти розвитку закладів охорони здоров'я усіх форм власності.

Мережа закладів охорони здоров'я – сукупність закладів охорони здоров'я, що забезпечують потреби населення у медичному обслуговуванні на відповідній території. Мережа державних і комунальних закладів, підприємств та установ охорони здоров'я формується з урахуванням планів розвитку госпітальних округів, потреб населення у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної якості такого обслуговування, своєчасності, доступності для громадян, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена (ч. 3 ст. 16 Основ). Госпітальний округ – це сукупність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, що забезпечують медичне обслуговування населення відповідної території. У межах госпітального округу визначаються опорні заклади охорони здоров'я (ч. 4 ст. 16 Основ).

До мережі закладів охорони здоров'я (наприклад, на рівні області [2]) входять: заклади, що безпосередньо підпорядковані МОЗ України; заклади обласного підпорядкування; заклади в районах в області; заклади охорони здоров'я міста обласного значення (міські лікарні, міські дитячі лікарні, міські поліклініки, пологові будинки, стоматологічні поліклініки, диспансери, центри здоров'я, центри медичної статистики, інші заклади); відомчі заклади; державні установи, підпорядковані НАМН і НАН України; навчальні медичні і фармацевтичні заклади.

Органи місцевого самоврядування здійснюють планування розвитку мережі закладів охорони здоров'я комунальної форми власності, приймають рішення про створення, припинення, реорганізацію чи перепрофілювання закладів охорони здоров'я самостійно з урахуванням плану розвитку госпітального округу.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1074 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 червня 2020

№ 589) затверджено Порядок створення госпітальних округів [3]. Відповідно до п. 3 Порядку у межах госпітального округу забезпечується: реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я; систематична взаємодія між суб'єктами госпітального округу; поступове формування спроможної мережі госпітального округу для гарантованого своєчасного доступу населення до медичної допомоги належної якості; ефективне використання ресурсів системи охорони здоров'я та інвестицій для розвитку спроможної мережі госпітального округу; транспортна доступність до закладів охорони здоров'я, що забезпечують надання медичної допомоги; модернізація системи надання медичної допомоги.

Відповідно до ст. 16 Основ залежно від форми власності заклади охорони здоров'я утворюються та функціонують як державні, комунальні, приватні чи засновані на змішаній формі власності. Державні та комунальні заклади охорони здоров'я не підлягають приватизації.

Розпорядженням КМУ від 15.01.2020 «Про затвердження переліку опорних закладів охорони здоров'я у госпітальних округах на період до 2023 року» [4] окремо по областях затверджено перелік опорних закладів охорони здоров'я у госпітальних округах на період до 2023 року. Перелік опорних закладів визначений на основі відповідної Методики формування мережі робочою групою, яка була сформована МОЗ України за участю представників Національної служби здоров'я України (НСЗУ), Міністерства розвитку громад та територій України, представників проекту USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я» та обласних державних адміністрацій. Однією з головних умов формування переліку стала доступність закладів для пацієнтів – шлях до лікарні не повинен перевищувати 1 годину. По факту, до переліку включено заклади охорони здоров'я, що відповідають вимогам або можуть бути підвищеними до багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування першого або другого рівня, що забезпечуватимуть: безпечність медичної допомоги на основі доказової медицини; своєчасність доступу до медичної допомоги; економічну ефективність, яка полягає у забезпеченні максимально можливої якості медичної допомоги за умови раціонального та ощадливого використання ресурсів [5; 3].

Варто відмітити, що завдяки заходам у сфері цифровізації (діджиталізації) системи охорони здоров'я і карантинних умовах, і під час воєнного стану надання медичної допомоги та медичних послуг не припинялося. Завдяки засобам телемедицини можливим стало успішне консультування громадяни у той час, коли до них не могли приїхати медичні працівники. Відомі випадки й успішного прийняття пологів людиною, яка керувалася лише повідомленнями та вказівками

від лікаря швидкої допомоги, випадки надання першої медичної допомоги тощо. Тут йдеться вже і про оперативність донесення необхідної інформації, і про психологічну готовність всіх суб'єктів давати та сприймати таку інформацію.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що система закладів охорони здоров'я за декілька останніх років суттєво змінилася та розвинулася, зокрема, після 24 лютого 2022 р., коли росія розпочала активні військові дії на всій території України. Як результат повномасштабного вторгнення зруйновано та знищено сотні закладів охорони здоров'я.

Отже, право на охорону здоров'я реалізується у межах системи охорони здоров'я. Водночас, у законодавстві України зустрічаються поняття «система охорони здоров'я», «сфера охорони здоров'я», без формулювання їх визначень. У ст. 3 Основ є лише визначення поняття «електронна система охорони здоров'я» – це «інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує автоматизацію ведення обліку медичних послуг та управління інформацією про охорону здоров'я, у тому числі медичною інформацією, шляхом створення, розміщення, оприлюднення та обміну інформацією, даними і документами в електронному вигляді, до складу якої входять центральна база даних та електронні медичні інформаційні системи, між якими забезпечено автоматичний обмін інформацією, даними та документами через відкритий програмний інтерфейс (API)». Йдеться про eHealth, у межах якої співпрацюють 4 суб'єкта: eZdorovya (адмініструє Центральну базу даних eHealth та контролює розробку електронної системи охорони здоров'я в Україні); Національна служба здоров'я України (аналізує та використовує дані для прогнозування потреб населення в медичних послугах, розробки програми медичних гарантій, здійснення оплати закладам за медичні послуги); МОЗ України (формує політику у галузі охорони здоров'я, відповідає за реалізацію реформ; бізнес (електронні медичні інформаційні системи (МІС) – системи, які дають змогу автоматизувати роботу медичних закладів з ЦБД) [1].

Поруч із поняттям «електронна система охорони здоров'я» зустрічається інше – «електронна охорона здоров'я». І обидва поняття розглядаються крізь призму інформатизації охорони здоров'я. Отже, у Концепції розвитку електронної охорони здоров'я, схваленій розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671-р. [6], під поняттям «електронна охорона здоров'я» (e-здоров'я, eHealth) пропонується розуміти «екосистему гармонічних та взаємоприйнятних інформаційних відносин усіх учасників медичного середовища держави, які базуються на економічно ефективному та безпечному використанні інформаційно-комуніка-

ційних технологій, спрямованих на підтримку системи охорони здоров'я, включаючи медичні послуги, профілактичний нагляд за здоров'ям, медичну літературу та медичну освіту, знання та дослідження». Зазначимо, що ця Концепція була схвалена у грудні 2020 р., далі МОЗ України у березні 2021 р. анонсувало ключові проєкти цифровізації охорони здоров'я до 2023 р., а саме такі: розвиток медичних послуг та управління медичною інформацією (електронна система охорони здоров'я); забезпечення якості та безпеки лікарських засобів, медичних виробів (е-Ліки); промоцію здорового способу життя, захисту населення від інфекційних хвороб та протидію соціально небезпечним захворюванням (е-громадське здоров'я) [9].

З урахуванням названих проєктів цифрової трансформації у квітні 2021 р. МОЗ України розробило план реалізації даної Концепції і лише у вересні 2021 р. Кабінет Міністрів України схвалив план заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної охорони здоров'я [10]. Виходить, що першочергова сфера інформатизації отримує план реалізації майже через 9 місяців після розроблення самої Концепції. Не дуже терміново... Та у будь-якому випадку реалізація плану заходів передбачена до 2025 р., що, як передбачається, сприятиме: підвищенню якості та доступності медичних послуг; розширенню прав і можливостей пацієнтів; забезпеченню безперервної медичної допомоги та безпеки; підвищенню ефективності управління та використання ресурсів; підвищенню рівня поінформованості населення щодо питань здорового способу життя; профілактики захворювань тощо.

Позитивним є прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо верифікації відомостей про пацієнтів» від 29 червня 2023 р., яким унормуються питання верифікації даних між електронною системою охорони здоров'я та іншими реєстрами: Єдиним державним демографічним реєстром, Державним реєстром актів цивільного стану та Державним реєстром фізичних осіб-платників податків. Завдяки таким змінам передбачається покращення якості даних про пацієнтів та уникнення технічних помилок

Можна констатувати, що умовою подальшої успішної цифровізації системи охорони здоров'я є постійна співпраця між державою та надавачами послуг. Тут слід надалі плідно працювати над вдосконаленням процесу та процедур надання послуг. Важливо, що у процесі розроблення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 р. при МОЗ України було утворено міжсекторальну робочу групу (наказ МОЗ України від 27 вересня 2021 р. № 2071 «Про утворення міжсекторальної робочої групи з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до

2030 року». Так, виокремлено підгрупи: «Надання медичних послуг та фінансування»; «Доступ до лікарських засобів»; «Громадське здоров'я»; «Освіта та медичні кадри»; «Розвиток електронної охорони здоров'я». Отже, розвиток електронної охорони здоров'я, електронної системи (зокрема, eHealth) є інструментом реалізації загальної Стратегії. Щодо необхідності розроблення Стратегії було рішення РНБО України від 30 липня 2021 р. «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою», уведене в дію Указом Президента України від 18 серпня 2021 р. № 369/2021. У рішенні РНБО України зазначено, зокрема, таке: «рівень забезпечення організаційних, фінансових, інформаційних, кадрових, технічних, технологічних та інших ресурсних потреб системи охорони здоров'я є вкрай недостатнім для задоволення потреб населення у рівному його доступі до своєчасної, якісної та безпечної медичної допомоги». Тобто наголошено на незадовільному рівні інформаційного й технологічного забезпечення системи охорони здоров'я. Хоча, на наше глибоке переконання, з 2019 р. питання інформатизації, цифровізації, діджиталізації в системі охорони здоров'я поступово виходили на все новий та вищий рівень свого вирішення. Прикладами цього є цифрові ковід-сертифікати, електронні лікарняні, телемедицина, контактний центр з протидії поширенню COVID-19, освітній серіал «Цифрові навички для медиків» (складається з 10 серій, розроблений у співпраці ЮНІСЕФ, МОЗ України, НСЗУ, Міністерством цифрової трансформації України, а також за участі лікарів, медичних експертів, працівників ДП «Електронне здоров'я» та інших спеціалістів) тощо.

Можна стверджувати, що у процесі реформування всієї вітчизняної системи охорони відбувся цифровий стрибок, остання зазнала (у хорошому розумінні) інформатизації, цифровізації, діджиталізації. І це цілком співвідноситься із світовими трендами. Так, у 2021 р. на загальноєвропейському рівні розпочала свою роботу нова організація – Європейська виконавча агенція з охорони здоров'я та діджиталізації (European Health and Digital Executive Agency, HaDEA).

Та попри всі ці заходи, при існуванні у закладах охорони здоров'я різних інформаційних систем, їх використання досить часто обмежується локальною мережею. Разом із тим, використання у приватних закладах охорони здоров'я телекомунікаційних можливостей комп'ютерних мереж, Web-сайтів, різноманітних спеціалізованих Web-додатків дозволяє значно покращити взаємодію лікарів з пацієнтами, спростивши складні процедури вистоювання у чергах, ведення історій хвороби і мінімізувати при цьому витрати часу як пацієнтів, так і лікарів. Примітно, що з роками

все більше комунальних закладів охорони здоров'я розробляють та мають власні Web-сайти, що значно підвищує їхню конкурентоздатність на ринку медичних послуг (хоча до початку медичної реформи це питання було лише в зародку). Очевидно, що інформатизація галузі охорони здоров'я дозволяє впровадити систему електронної реєстрації та обміну медичною інформацією між медичними закладами, що передбачає виконання дій по впровадженню єдиної бази даних для всіх медичних закладів міста, регіону, в цілому країни для збирання, зберігання, обробки та захисту інформації щодо кожного пацієнта. Використання інформаційних технологій у роботі центрів первинної медико-санітарної допомоги та установ вторинного рівня значно спрощує низку робочих процесів і підвищує їх ефективність при наданні медичної допомоги пацієнтам [7, с. 7].

Позитивно слід відмітити міжнародну співпрацю на рівні міністрів охорони здоров'я у сфері цифрової охорони здоров'я. Так, у вересні 2022 р. міністри охорони здоров'я та делегати з 53 держав-членів ВООЗ прийняли перший в історії Регіональний план дій у сфері цифрової охорони здоров'я, головна мета якого – сприяти цифровій трансформації медицини в Європі та Центральній Азії для покращення здоров'я та добробуту людей. Це відбулося під час 72-ї сесії Європейського регіонального комітету ВООЗ, коли було ухвалено резолюцію [12], в якій визнано вирішальну роль і потенціал цифрових інструментів у секторі охорони здоров'я, у тому числі з урахуванням досвіду щодо протидії пандемії COVID-19. Новий план дій заснований на використанні цифрових інструментів для покращення якості медичних послуг, захисту людей від надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я, сприяння здоров'ю та добробуту. Цифрова охорона здоров'я підтримуватиме розвиток і поширення телемедицини, щоб забезпечити людей якісними медичними послугами незалежно від того, де вони живуть, штучного інтелекту та інших засобів, що сприятимуть покращенню якості медичних послуг та довіри людей до медицини в цілому [13]. У цьому контексті Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ, eHealth) є однією із найбільших IT-систем в Україні і створена задля збирання та накопичення даних, їх аналізу, прогнозування та прийняття на їх основі стратегічні рішення щодо здоров'я українців. На сьогодні ЕСОЗ містить реєстр з понад 35 млн пацієнтів, які мають декларації з сімейним лікарем. З системою працюють більш ніж сім тисяч закладів охорони здоров'я різних форм власності [14].

Примітно також, що в Україні є наукові дослідження з питань фінансових інструментів стратегічного розвитку сфери охорони здоров'я в умовах цифрової економіки. У цьому контексті заслуговує на увагу праця Д.М. Драгунова [15].

Одним із фінансових інструментів у розглядуваній сфері називають медичне страхування, що є предметом численних наукових досліджень. Додамо лише те, що Україна є дійсно гарною площадкою для розвитку цього фінансового інструменту.

Висновки. Загалом, підсумовуючи викладений у цій статті матеріал, можна виокремити світові тенденції у напрямі IT Health (Інформаційні технології в сфері охорони здоров'я), що охоплює, зокрема вітчизняна eHealth:

- Електронні медичні картки (Electronic health records, EHR) – дозволяють лікарям краще відстежувати інформацію про здоров'я клієнта (пацієнта), полегшують лікарю процес обміну інформацією з іншими фахівцями.

- Особисті медичні картки (Personal health records, PHR) – подібні до EHR, водночас дозволяють особі контролювати та відстежувати інформацію про свій стан здоров'я, можуть містити інформацію про раціон харчування, фізичні активності тощо. Для лікаря така інформація також важлива, оскільки, коли він її отримає, він може зрозуміти, наскільки пацієнт виконує його приписи.

- Електронний рецепт (E-prescribing) – дозволяє отримати необхідні ліки без наявності паперового рецепта. Водночас слід розуміти, що не всі громадяни можуть ним користуватися, оскільки він вимагає наявності в особи електронних засобів комунікації (смартфон, е-мейл тощо).

- Конфіденційність і безпека – означає, що інформація може бути зашифрована таким чином, щоб її могли отримувати лише уповноважені особи, щоб простежувався доступ до інформації (хто, коли і якою інформацією про пацієнта цікавився та отримав).

Очевидно, що описані вище процеси мають місце і в Україні та потребують фінансування. Тут до уваги беруться як бюджетні кошти, так і власні надходження закладів охорони здоров'я, міжнародна допомога, грантові кошти. Стосовно фінансування, наприклад, системи eHealth, то, за словами колишнього заступника Міністра охорони здоров'я Я. Кучера, «відбувається воно винятково за донорські кошти. Орієнтовна сума, яка витрачається на рік на систему, становить близько 30 млн грн. Ці кошти виділяються, зокрема, на підтримку хмарного середовища, дата-центру, ДП «Електронне здоров'я», оплату роботи персоналу тощо [11]. Враховуючи секвестр бюджету в умовах війни, бюджетні витрати на цифровізаційні процеси зменшились, водночас, не зупинились, оскільки, як ми зазначили, є ще й інші джерела фінансування.

У бюджетному фінансуванні сфери охорони здоров'я мають враховуватися видатки на закупівлю обладнання, програмного забезпечення,

технічної підтримки тощо. Частину відповідних витрат можна покривати не за рахунок бюджетних коштів, а за рахунок різного роду грантів, за рахунок фандрайзенгових коштів тощо. Проте слід уникати, упереджувати ситуації, за яких фандрайзингові кошти витрачаються не зовсім на ті цілі, на які вони збиралися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Електронна система охорони здоров'я в Україні. URL: <https://ehealth.gov.ua/>. (дата звернення: 30.06.2023).
2. Мережа закладів охорони здоров'я Харківського регіону. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/141/96665>. (дата звернення: 30.06.2023).
3. Порядок створення госпітальних округів: постанова Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1074 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 червня 2020 № 589). Офіційний вісник України. 2020. № 2. Стор. 125. Ст. 60.
4. Про затвердження переліку опорних закладів охорони здоров'я у госпітальних округах на період до 2023 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.01.2020 р. **23-р**. Офіційний вісник України. 2020. № 10. Стор. 248. Ст. 411.
5. З'явився перелік опорних лікарень в усіх регіонах країни. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12122>. (дата звернення: 30.06.2023).
6. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671-р. Урядовий кур'єр від 20.01.2021 р. № 12.
7. Інформаційні технології у сфері охорони здоров'я: монографія / Л.Б. Ліщинська, С.А. Яремко, К.В. Копняк, І.О. Гулівата, Л.П. Гусак; за заг. ред. Л.Б. Ліщинської. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 240 с.
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. Офіційний вісник України. 2018. № 16. Стор. 70. Ст. 560.
9. Проекти цифрової трансформації за напрямом «Охорона здоров'я». URL: https://plan2.dii.gov.ua/projects?fbclid=IwAR1qj-MPvWg1SvPecO4P_uFxzGvBk0hxtOwlqNDNFxq17c0pk2kwVGI9M. (дата звернення: 30.06.2023).
10. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2021 р. № 1175-р. Офіційний вісник України. 2021. № 80. Стор. 382. Ст. 5067.
11. Цифровізація сфери охорони здоров'я: що змінилося? URL: <https://www.apteka.ua/article/595115>. (дата звернення: 30.06.2023).
12. Seventy-second Regional Committee for Europe: Tel Aviv, 12–14 September 2022: draft resolution sponsored by Israel: Leveraging digital transformation for better health in Europe: Regional digital health action plan for the WHO European Region 2023–2030. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/361686/72cd04e-DraftRes-DigitalHealth-220597.pdf?sequence=3&isAllowed=y>. (дата звернення: 30.06.2023).
13. Європейські країни прийняли план дій у сфері цифрової охорони здоров'я. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevropeiski-krainy-priynialy-plan-dii-u-sferi-tsyfrovoi-okhorony-zdorovia>. (дата звернення: 30.06.2023).
14. Цифровізація медицини: очікування та реальність. URL: <https://zn.ua/ukr/HEALTH/tsifrovizatsija-meditsini-ochikuvannjata-realnist.html>. (дата звернення: 30.06.2023).
15. Драгунов Д.М. Фінансові інструменти стратегічного розвитку сфери охорони здоров'я в умовах цифрової економіки: дис. ... д-ра філософії: 072. Чернігів, 2021. 272 с.
16. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Національній службі здоров'я України на первинну медичну допомогу. Рішення Рахункової палати від 25.05.2021 № 11-3. URL: http://www.rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/11-3_2021/Zvit_11-3_2021.pdf. (дата звернення: 30.06.2023).